

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НАН УКРАЇНИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
FUNDACJA "UKRAINSKA DIASPORA NAUKOWA W POLSCE" (POLSKA)
UNIwersytet Zielonogórski (POLSKA)
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI W BYDGOSZCZY (POLSKA)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА
У ВОЄННІ ЧАСИ ТА ОПІСЛЯ»**

**22 травня 2023 р.
м. Ірпінь**

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРОГНОЗУВАННЯ НАН УКРАЇНИ»

Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля

Збірник тез
VI Міжнародна науково-практична конференція

22 травня 2023 р.

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2023

Збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля»

Піжук О. І.

РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ
В СЕКТОРІ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ 161

Пузирьова П. В.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ
СТРУКТУР БІЗНЕСУ 165

Румик І. І.

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ:
«НОВА ЗБРОЯ» ЧИ ЕВОЛЮЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ?! 170

Винник Р. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ 175

Липкань А. Ю.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО І
БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 179

Лосєва Ю. Г.

СВІТОВИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ТА
МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ..... 183

Мельник Л. О.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ
ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ 188

Секція 2

Моделі державної політики розбудови підприємництва та підприємницького середовища

Румик Ігор Іванович,
д-р екон. наук, професор,
Університет економіки та права
«КРОК»,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3943-639X

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ: «НОВА ЗБРОЯ» ЧИ ЕВОЛЮЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ?!

Система забезпечення продовольством на сучасному етапі розвитку економіки України є доволі складною, глибоко інтегрованою та такою, що розвивається в умовах високої конкуренції, швидких і важкопрогнозованих ринкових змін, інтенсивної модифікації товарних ринків, накопичених десятиліттями невирішених проблем в аграрному секторі.

Останні прогнози ООН показують, що населення світу може зрости приблизно до 8,5 мільярдів у 2030 році та до 9,7 мільярдів у 2050 році. Пік настане, приблизно в 10,4 мільярда людей, протягом 2080-х років і буде залишатися на цьому рівні до 2100 року. Більше половини прогнозованого зростання світового населення до 2050 року буде зосереджено у восьми країнах: Демократичній Республіці Конго, Єгипті, Ефіопії, Індії, Нігерії, Пакистані, Філіппінах і Об'єднаній Республіці Танзанія. Очікується, що країни Африки на південь від Сахари забезпечать більше половини очікуваного приросту до 2050 року [1].

Разом з тим, питання продовольчої безпеки залишається не вирішеним і, до того ж, набуває все більших масштабів, у першу чергу через епідемії та пандемії, військові конфлікти, кліматичні зміни.

На перший погляд вирішення цієї проблеми досить просте, але насправді за нею знаходиться складний біоекономічний, соціальний і політичний феномен, який не вдається розв'язати вже протягом багатьох століть, не дивлячись на велике різноманіття концепцій і підходів. Багатогранність, складність і у багатьох випадках наявність протиріч до розв'язання проблеми продовольчої безпеки породжують

Збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля»

дискусії та суперечки щодо її природи, економічної сутності, шляхів подолання [2, с. 5].

Російська агресія проти України лише поглибила ці негативні процеси, спричинивши сотні смертей у світі від нестачі продовольства з України через зернову блокаду у Чорному морі. За підрахунками The World Food Programme (WFP), від голоду додатково потерпають ще 47 мільйонів людей у порівнянні з довоєнним базовим рівнем у 276 мільйонів людей. Це вказує на те, що у 2023 році до 323 мільйонів людей можуть опинитися перед загрозою гострої продовольчої небезпеки [3].

То чи можна вважати, що такі дії можна трактувати як «новий вид зброї», який можна використовувати для впливу на світове співтовариство з метою досягнення своїх цілей?

Безперечно, що так. Адже, заблокувавши українські порти, росія позбавила мільйони людей у світі доступу до українського продовольчого експорту і поставила їх під загрозу голоду. Росія грає в голодні ігри зі світом, цілеспрямовано нав'язуючи свої правила. Все це вона намагається використати для підвищення ставок у війні проти України та для тиску на міжнародне співтовариство з метою послаблення санкцій та реконфігурації глобальної системи безпеки [4].

Однак, справа не лише у війні. Наприклад, ще до вторгнення росії в Україну рівень цін на пшеницю та кукурудзу був на 40-50 % вищим, ніж у середньому за останнє десятиліття. Існував так званий «пояс бідності», де понад 800 млн людей постійно голодують, близько 280 млн страждають від дефіциту продовольства, а 45 млн балансують на межі голодної смерті [5].

Як результат, можна дійти до висновку, що сучасні продовольчі проблеми значним чином обтяжуються довоєнними проблемами у функціонуванні світової продовольчої системи, до яких, у першу чергу, слід віднести високі ціни на продукцію агросектору, відсутність якісних матеріально-технічних засобів для виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема добрив, негативні соціально-економічними наслідки пандемії COVID-19, зміна клімату тощо.

Секція 2

Моделі державної політики розбудови підприємництва та підприємницького середовища

На думку вчених, до російської агресії на глобальну продовольчу проблему впливали такі чотири важливі чинники, як: природні умови та розміщення населення, світова транспортна інфраструктура та зв'язок, світова політична ситуація, стан світової економіки і торгівлі [6, с. 481-482].

Традиційним шляхом розв'язання проблеми забезпечення продуктами харчування була продовольча допомога, основою якої є зернові культури. Зерно на світовий ринок надходило, переважно, із шести регіонів, зокрема з України та росії, які разом виробляли понад 28 % пшениці та 15 % кукурудзи, що експортувалися по всьому світу. Близько 400 млн тонн зерна декому можуть здатися відносно невеликим показником, проте цього достатньо, щоб значно порушити дворічний товарний цикл. Навіть відносно невеликий дефіцит викликає невпевненість у ліквідності ринку та може спонукати окремі країни збільшити свої резерви на величину, що перевищує запаси, які зазвичай ними формувалися.

Варто зазначити, що на думку експертів ООН продовольча криза більше пов'язана з доступністю, а не з наявністю продуктів харчування. Так, за даними FAO, світові ціни на продовольство в липні 2022 року були на 13 % вищими, ніж рік тому. У найгіршому сценарії світові ціни на продовольство можуть підвищитись ще на 8,5 % до 2027 року [7].

Всесвітня продовольча програма розширила свою діяльність із фінансовими коштами – тепер фінансові субсидії все частіше замінюють прямі постачання продуктів тим, хто голодує. Тільки за першу половину 2022 року за цією програмою було виділено коштів на \$1,6 млрд 37 мільйонам людей у 70 країнах [7].

Це робиться для того, щоб у країнах, де продукти харчування є, але вони дорогі, зробити їх доступними, а також щоб гроші, обертаючись усередині країни, могли підтримали економіку. Однак, досить часто ефект від продовольчої допомоги в країнах Африки, Азії та Латинської Америки нівелюється корумпованою місцевою владою, яка або привласнює допомогу, або перепродує її за ринковими цінами для власного збагачення.

Збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля»

За прогнозами McKinsey, врожай 2022-2023 маркетингового року в Україні буде нижчий за базовий довоєнний рівень більше, ніж на 30-44 млн тонн, через меншу посівну площу, меншу доступність ресурсів і військові ризики при збиранні. Майбутній український урожай та експорт, імовірно, будуть найнижчими за останнє десятиліття. Однак, навіть за найгіршого сценарію Україна забезпечить себе базовими продуктами харчування. Прогнозоване зниження врожаю, навіть якщо прийняти за основу найпесимістичніші оцінки в 40 %, не несе загрози безпосередньо внутрішньому українському ринку – воно позначається лише на обсягах експорту [7].

З врахуванням вищесказаного, на продовольчу проблему під час війни і, напевне, після неї будуть впливали все ті ж чотири чинники, однак дещо видозмінені: природні умови (кліматичні зміни та посухи зберуться і їх вплив посиляться) та розміщення населення (сільське населення продовжить бути найуразливішим до нормального харчування через низькі доходи), світова транспортна інфраструктура та зв'язок (зернова блокада засвідчила необхідність посилення захисту та диверсифікації шляхів транспортування продукції), світова політична ситуація (посилення впливу продовольчої стабільності чи кризи з можливими «голодними» бунтами та революційними змінами влади), стан світової економіки і торгівлі (виробництво зерна не для всіх, цінова політика – коли дорого, а не коли немає чого), війна (дефіцит продовольства, пального та добрив), експортні обмеження (захист країнами свого внутрішнього ринку).

Перед Україною постають складні завдання. Насамперед, це підтримка українських виробників продовольства шляхом поповнення насінневого фонду, постачання пального, закупівлю добрив і засобів захисту тварин і рослин, що дозволить забезпечити продовольством і Україну, і світ. Далі, це адаптація та диверсифікація логістичної системи для відновлення експортних вантажопотоків сільськогосподарської продукції на період блокування російським агресором українських морських портів. І, насамкінець, Україні потрібно продовжувати тісну співпрацю з урядами країн, які підтримують суверенітет, територіальну цілісність і незалежність нашої країни, міжнародними фінансовими організаціями, ООН та неурядовими організаціями для отримання фінансової та гуманітарної допомоги.